

ادامه آتش سوزی در جنگل های «الیت»

سارا سبزی
خبرنگار گروه جامعه

آتش سوزی بخش کوهستانی مرزن آباد چالوس و جنگل های اطراف روستاهای «الیت» و «دلیر» از دو هفته پیش آغاز شده و همچنان ادامه دارد. به گفته اهالی و فعالان محیط زیست این مناطق، در شرایط فعلی تنها بارش باران می تواند شعله های آتش را خاموش کند. این منطقه به دلیل پوشش گیاهی ویژه و حضور گونه های حیات وحش بسیار ارزشمند است و راه مهار آتش استفاده از بالگردهاست. خشکی شدید هوادر پاییز، کاهش رطوبت و افزایش مواد قابل اشتعال فصل، سرعت گسترش آتش را تشدید کرده است.

روز یکشنبه مهرداد خزایی، مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری مازندران از شعله ور شدن مجدد آتش در دل جنگل صعب العبور الیت مرزن آباد، موسوم به «دراکینگ» خبر داد و اعلام کرد که یک دستگاه بالگرد برای خاموش کردن آتش به محل اعزام شد. علاوه بر این به گفته او، تعداد زیادی از نیروهای یگان حفاظت، نیروهای مردمی، بسیج و کوهنوردان برای مهار و خاموش کردن آتش در محل حضور دارند و سخت گذر بودن مسیر و ارتفاع زیاد، کار را سخت کرده است. او همچنین از اعزام یک فروند بالگرد از تهران برای اطفای کامل آتش خبر داد.

یکی از فعالان محیط زیست البرز مرکزی درباره آخرین وضعیت آتش سوزی این جنگل ها به «هم‌میهن» می گوید: «آتش سوزی ای که می توانست در روزهای اول مهار شود با بی توجهی مسئولان، به این شکل درآمد. دوستان ما روز اول آتش را مهار کردند و تا جایی که ممکن بود با طناب پایین رفتند و آتش را خاموش کردند، فقط یک دهلیز کوچک مانده بود، اما شدت خشکسالی اسمال زیاد بود و داخل درختان تنومند را نمی توان با خاک و بیل خاموش کرد. تنه این درختان چند روز دود می کردند و به مدت دو روز تا حدوی دود آنها کاهش پیدا کرد، اما همه می دانستند با وزش باد شدید دوباره این آتش شروع شود.» اومی گوید از روز شنبه بعدازظهر هم‌زمان با وزش باد شدید در منطقه، این آتش دوباره جان گرفت و به مناطق پایین دره، جنگل های اطراف و چند دره مجاور هم سرایت کرد و حالا به شکل جزیره ای تغییر حالت داده است: «دوستان ما با بیل و آره سعی می کنند مسیر را ببرند، دیروز یک فروند هلیکوپتر آمد و دفعه اول که از دریا آب برداشت و به سمت این منطقه آمد، مخزنش نشستی داشت؛ به همین دلیل به نوشهر برگشت. نوشهر تا دهلیز فاصله زیادی دارد و شدت باد هم اجازه نمی داد که از آب از سمت دریاچه ولشت که به منطقه نزدیک تر است برداشته شود؛ به همین دلیل هلیکوپتر باید آب را از دریا بردارد و برگردد. امروز هم شدت باد زیاد است و یک هلیکوپتر آمد و ندیدم آبی بریزد؛ چون دود زیاد است و مسیر خودش را هم نمی بیند.»

او می گوید امید ما به باران یکشنبه شب بود اما آن هم چندان شدید نبود: «اگر باران می آمد شاید می توانست در توقف پیشروی آتش تاثیر داشته باشد. در ارتفاعات هم کمی برف آمد. امید ما این است که امروز غروب (دوشنبه) باران برزند؛ در غیر این صورت تا شنبه در منطقه باران نمی آید. حتی اگر هلیکوپترها سالم باشند و آب بیاورند هم اگر سرعت باد زیاد باشد مهارش خیلی سخت می شود.»

به گفته او، در ۱۵ روز گذشته فقط یک نصفه روز دود از این دره دیده نشد و روز اول آتش سوزی هم تعدادی از جنگلیان ها با دست خالی برای مهار آتش به این محدوده آمدند و تصور می کردند که تا غروب کار به پایان می رسد، اما وقتی به صخره رسیدند در خواست کردند که هلیکوپتر و امکانات دیگر تامین شود، ولی نیامد: «در روزهای اول آتش سوزی گفته شد، شرایط منطقه به شکلی است که هلیکوپتر نمی تواند برود، اما فکر می کنم اطلاعات درستی داده نشده؛ چطور الان هلیکوپتر می تواند به منطقه برود؟ در حالی که دو هفته پیش باد هم نبود که مانع حرکت آنها شود و این امکان وجود داشت که از منابع نزدیک تری مانند سدابیه بیشه و دریاچه ولشت مرزن آباد برای مخزن هلیکوپترها آبیگری شود، اما الان اگر باد اجازه دهد باید یک فاصله ۵۰ کیلومتری را طی کند و تا دریا برود. این وسعت را نمی توان با مخازن کوچک هلیکوپترها و وسعت منطقه آتش گرفته، همچنین دودی که بر فراز منطقه است، خاموش کرد. همه این عوامل دسته به دست هم داده اند تا امروز شاهد این فاجعه باشیم.»

هادی کیادلیری، معاون مشارکت های مردمی سازمان حفاظت محیط زیست هم روز یکشنبه گفته بود که «هماهنگی با مدیریت بحران و وزارت دفاع انجام شده، اما برای جلوگیری از گسترش آتش، نیاز به اقدامات فوری است.»

اجلاس تغییرات اقلیمی زیر سایه بزرگ‌ترین اعتراضات محیط‌زیستی آمریکای جنوبی است

زمین در وضعیت اضطراری مردم در خیابان‌ها

ایران به دلیل عضو نبودن در توافق پاریس نمی تواند از توافقنامه احتمالی دربرزیل بهره ببرد

الهه محمدی

خبرنگار گروه جامعه

«راکل» و «اوپیچانا» پس از ۹ ساعت سفر از «روایما»، شمالی ترین ایالت برزیل، به «بلم» رسیده بودند؛ دوزن جوان از میان دهه هزار معترضی که صبح شنبه در خیابان های این شهر گرد آمدند و روی پلاکاردشان نوشته شده بود: «بیباید مبارزه کنیم.» آن ها در میان انبوهی از معترضان بومی با صورت های نقاشی شده، کلاه پرهایی سنتی و صدای تیل های آیینی، در انتظار آغاز راهپیمایی با عنوان «راهپیمایی بزرگ مردم»، شعار می دادند و خیابان های بلم را با سُرودهای بومی، ترانه های کلاسیک برزیلی و فریادهای عدالت محیط زیستی پر کرده بودند. یکی از آن ها می گفت: «من اینجا هستم برای مردم، سرزمینم، رودخانه هایمان و نیاکانمان. ما همیشه با تهدید معدن کاوی، کشاورزی صنعتی و تجاوز به زمین هایمان روبه روییم. باید برای بقای خود بجنگیم.»

بلم این روزها میزبان معترضان، فعالان اقلیمی، رهبران بومی آمازون و مقام هایی از سراسر جهان است که برای شرکت در COP۳۰، حیاتی ترین کنفرانس اقلیمی دهه گرد هم آمده اند؛ اجلاسی که در لحظه ای تعیین کننده برگزار می شود: درست زمانی که جهان در آستانه عبور تاریخی از مرز خطرناک ۱/۵ درجه گرمایش قرار دارد. COP۳۰ که از ۲۱ تا نوامبر ۲۰۲۵ در قلب جنگل های آمازون جریان دارد، تلاش می کند آخرین راه های مهار بحران اقلیمی را بررسی کند؛ رویدادی که نه فقط به خاطر محل برگزاری، بلکه به دلیل وضعیت فوق العاده زمین، بیش از هر دوره ای زیر ذره بین افکار عمومی قرار گرفته است. اعتراضات گسترده این روزها با محوریت حفاظت از آمازون، عدالت اقلیمی و توقف پروژه های استخراجی در سرزمین های بومی، بزرگ ترین تجمعات اعتراضی تاریخ COP در آمریکای جنوبی را رقم زده است. در بعضی موارد حتی گروه هایی از معترضان بومی وارد محوطه سازمان ملل و با نیروهای امنیتی درگیر شدند. در راهپیمایی روز شنبه معترضان «تشیع جنازه برای سوخت های فسیلی» برگزار کردند؛ حدود ۱۲ سوگوار سیاه پوش زیر دو عروسک غول پیکر شیخ مانند و سه تابوت بزرگ با نوشته های زغال سنگ، نفت و گاز گرد آمده بودند. بعضی از آن ها پرچم هایی با شعارهایی درباره حق بر زمین در دست داشتند و بر تابلوهایی نوشته بودند: «زمین ما برای فروش نیست.»

ایین اعتراضات در حالی ادامه دارد که اجلاس های سالانه تغییرات آب و هوا هر نوامبر با دو محور اصلی «سازگاری با تغییرات اقلیم» و «کاهش انتشار گازهای گلخانه ای» برگزار می شود. اگر COP۲۸ در امارات آغازگر بحث خروج از سوخت های فسیلی بود و COP۲۹ در آذربایجان بر تأمین مالی تمرکز داشت، COP۳۰ تلاش دارد هم زمان هر دو مسیر یعنی اقدام و سرمایه گذاری را پیش ببرد. بحران فوری اقلیم، فشار گسترده افکار عمومی و حضور قدرتمند جوامع بومی، این دوره را به مهم ترین نشست اقلیمی سال های اخیر تبدیل کرده است. در این اجلاس حدود ۳۰ کشور در بالاترین سطح و بیش از ۶۰ کشور در سطح معاون رئیس جمهور و وزیر حضور دارند. «شینا انصاری» رئیس سازمان حفاظت محیط زیست هم در قالب سفری چهارروزه در این نشست شرکت

کرد؛ سفری که بحث هایی درباره هزینه های آن را در شبکه های اجتماعی برانگیخته است. مجید شفیع پور، رئیس موسسه تغییر اقلیم و محیط زیست دانشگاه تهران به «هم‌میهن» می گوید، چون ایران هنوز عضو توافقنامه پاریس نیست، نمی تواند از مشوق های پیش بینی شده در توافقنامه اجلاس برزیل بهره ببرد.

▼ اهمیت COP۳۰ برای ایران

هر چند ایران در ساختار اصلی مذاکرات جاری اقلیمی در برزیل نقش فعالی ندارد، اما کارشناسان معتقدند تصمیمات این کنفرانس اثرات مهمی بر کشور خواهد گذاشت از جمله؛ سختگیرانه تر شدن محدودیت های جهانی بر صادرات نفت و گاز، تأثیر منفی مالیات کرین اروپا بر صادرات فولاد و سیمان، تشدید گرمایش و کم آبی در مناطق جنوبی و مرکزی و در مقابل، فرصت های احتمالی در انرژی خورشیدی، بادی و هیدروژن.

مجید شفیع پور، رئیس موسسه تغییر اقلیم و محیط زیست دانشگاه تهران در پاسخ به این پرسش که ایران چگونه می تواند از سازوکارهای مالی بین المللی بهره مند شود یا در آنها نقش فعال تر ایفا کند، می گوید: «کشورهایی که عضو این توافقنامه ها و معاهدات هستند، داوطلبانه اقداماتی را انجام می دهند و مورد تشویق قرار می گیرند، اما در مورد ایران با وجود عضویت در معاهده تغییرات آب و هوایی و پروتکل کیوتو هستیم، هنوز عضو توافقنامه پاریس نشدیم، بنابراین امکان استفاده از این نوع تسهیلات و مشوق ها را نداریم؛ چون این رویکرد وجود دارد که هر چه کشورها بیشتر تلاش کنند، بیشتر تشویق می شوند. اما ایران به عنوان کشوری که عضو توافقنامه پاریس نیست، نمی تواند از مشوق های پیش بینی شده در این توافقنامه بهره ببرد. ضمن اینکه وقتی یک تأمین کننده بزرگ مالی و فناوری مثل آمریکا در مقیاس حکومت مرکزی خود تقاضای خروج خود را از توافقنامه پاریس مطرح می کند، حمایت های مالی دولت مرکزی این کشور را هم برای تأمین مالی صندوق اقلیم سبز کاهش می یابد و در این شرایط نبود تأمین منابع مالی متناسب، اقداماتی را که کشورهای در حال توسعه می توانند عملی کنند تحت تأثیر قرار می دهد؛ در این شرایط فارغ از اینکه ما هنوز نمی توانیم از مشوق های گوناگون در سه طیف فناوری، مالی و توانمندی نیروی تخصصی استفاده کنیم، در مقیاس جهانی هم شرایط برای حمایت لازم کشورهای توسعه یافته صنعتی تشدید شده است.»

رئیس موسسه تغییر اقلیم و محیط زیست دانشگاه تهران درباره اینکه ایران با حضور یا حضور نداشتن در مباحث دستور کار اجلاس های سالیانه تغییرات اقلیمی چقدر تأثیرگذار است و در چه مواردی امکان طرح دیدگاه های خود را دارد؟ توضیح می دهد: «کشورهای غیرعضو توافقنامه پاریس امکان طرح دیدگاههای خود و تأثیرگذاری را ندارند. ضمن اینکه مذاکرات در قالب بلوک های مذاکراتی کشورها دنبال می شود و هیچ کشوری به تنهایی و خارج از این بلوکها نمی تواند مواضع خود را طرح کند و اثرگذاری متناسبی در تصمیم گیری ها داشته باشد؛ به خصوص بر اساس تصمیمی که در اواخر اسفند سال گذشته در هیئت وزیران گرفته شد، در حال حاضر مسئولیت راهبری، هدایت و طرح مباحث ایران در زمینه تغییرات آب و هوا تماما به

وزارت امور خارجه سپرده شده که مذاکره کنندگان بین المللی دارد. به عنوان کشوری آسیب پذیر در غرب آسیا، ضروری است که به شکلی فعال تر و با پشتوانه های لازم حقوقی-سیاسی از سمت ایران این خواسته های برحق، محقق شود؛ با وجود این شرایط ایران در حال حاضر نمی تواند از مشوق های پیش بینی شده برای اعضای توافقنامه پاریس استفاده ای داشته باشد.»

او درباره تصمیمات کاپ ۳۰ بر کشورهای خشک و نیمه خشک مانند ایران هم پاسخ می دهد: «باتوجه به اینکه در هفته دوم کاپ ۳۰ هستیم، پیش بینی دستاوردهای آن برای ایران چندان امکان پذیر نیست. در حال حاضر در آغاز هفته دوم اجلاس قرار داریم و ریاست کنفرانس کاپ ۳۰، سه مسیر دستیابی به تصمیمات را بیان کرده است؛ مسیر اول تداوم مذاکرات در سطح مذاکره کنندگان ارشد و احصای نقاط افتراق است که طبق آن برای هریک از موضوعات مورد اختلاف دو نفر در سطح هیئت ها که معمولاً در سطح وزرای کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته هستند، تعیین می شوند که بتوانند در بالاترین سطح سیاسی نقاط اختلافی را برطرف کنند. مسیر دیگر هم تصمیماتی است که ریاست کاپ می گیرد؛ از برجسته ترین نقاط اختلافی این کاپ برنامه گذاری عادلانه برای رسیدن از وضع موجود به وضع مطلوب برای کشورهای در حال توسعه است. این کشورها تأکید می کنند که برنامه انتشار صفر گازهای گلخانه ای (just transition work program) با سازوکارهای یکجانبه مانند وضع کردن مالیات بر کربن در مرزهای ورودی به اتحادیه اروپا در تناقض است؛ چون اتحادیه اروپا در حال وضع قوانینی است که طبق آن هر محصولی که قرار است به این کشورها وارد شود و همراه با انتشار کربن زیاد است، باید این مالیات را بپردازد؛ به عبارتی جریان مالی از کشورهای در حال توسعه به کشورهای توسعه یافته محقق می شود که اصلاً عادلانه نیست. ضمن اینکه باعث می شود این کشورهای در حال توسعه از در اختیار داشتن منابع لازم از تحقق اهداف ملی خود دور بمانند و توانایی همراهی و مشارکت در مسئولیت یکسان آنها کاهش پیدا می کند.» به گفته او، مبحث سومی که تا امروز در کاپ ۳۰ مورد بحث قرار گرفته مربوط به اقدامات مقابله ای است که کشورهای در حال توسعه به خصوص آنهایی که اقتصاد مبتنی بر درآمدهای نفتی دارند از جمله ایران، تأکید می کنند که اقدامات کشورهای توسعه یافته نباید بر حیات رو به رشد ما اثرات منفی بگذارد.»

شفیع پور درباره چشم انداز این مذاکرات هم اعتقاد دارد که پیش بینی آن در حال حاضر بسیار دشوار است: «چون در جهانی زندگی نمی کنیم که همه بازیگران، به تعهدات خود در قالب توانمندی هایشان پایبند باشند، برای مثال کشوری مانند برزیل که کاپ ۳۰ در آن برگزار شده، خودش دارای اولویت های منطقه ای همسو با منافع ملی خود است و ممکن است بسیاری از تصمیمات این اجلاس، منافع همه کشورها را در برنگیرد، باید منتظر تصمیمات نهایی کاپ باشیم در هفته آینده باشیم.»

به گفته شفیع پور، این وضعیت مشهود برای تمام شهروندان منطقه غرب آسیاست که اقلیم بیابانی و نیمه بیابانی و خشک و نیمه خشک را تجربه می کنند و وخامت اوضاع بارش های جوی و افزایش دما در تبدیل تابستان به تابستان های بسیار داغ را زودتر مشهود کرده است: «در ربع قرن آینده و از سال ۲۰۲۵ تا ۲۰۵۰ تهدیدهای جدی اثرپذیری سوء از تغییرات آب و هوایی منطقه غرب آسیا را به عنوان یکی از مناطق بسیار آسیب پذیر از تغییرات اقلیمی برجسته در عرصه جهانی نشان داده است؛ بنابراین همچنان کشورهای در حال توسعه در دو زمینه شتاب بیشتری در زمینه مطالبه در کشورهای در حال توسعه دارند؛ اول در سند مشارکت های ملی خود که باید بسیار بلندپروازانه و در بالاترین حد توان برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و سازگاری با تغییرات اقلیمی اقدام کنند. زمینه دوم هم این است که این کشورها باید سازوکارهایی اجرایی را برای کشورهای در حال توسعه که کاستی هایی در زمینه منابع دارند، مثل منابع تکنولوژیکی و فناوری و نیروهای متخصص و مالی، این تلاش را انجام دهند که آنها هم در قالب مسئولیت مشترک خود این همراهی را داشته باشند؛ چون بیشترین آسیب را از تغییرات آب و هوایی متحمل می شوند.»

▼ بحث های داغ درباره سوخت فسیلی

«آنتونیو گوتش»، مدیرکل سازمان ملل، در سخنرانی افتتاحیه، از وضعیت کنونی با عبارت «شکست اخلاقی» یاد کرد و گفت عبور از سقف ۱/۵ درجه تقریباً قطعی است، مگر آنکه کشورها فوراً مسیر انتشارهای گازهای گلخانه ای را تغییر دهند. رئیس IPCC (هیئت بین الدولی تغییر اقلیم) هم هشدار داد که دهه جاری آخرین فرصت واقعی برای جلوگیری از فروپاشی های اقلیمی گسترده است. یکی از مهم ترین محورهای اختلاف، مسئله «حذف تدریجی سوخت های فسیلی» است. اگر چه پیش نویس نخست توافق، کاهش چشمگیر انرژی فسیلی را توصیه می کرد، اما نسخه دوم این پیش نویس عبارت «phase-out of fossil fuels» را حذف کرده است. این تغییر باعث خشم سازمان های محیط زیستی و بعضی کشورهای آسیب پذیر شده و مذاکرات را وارد مر حله ای پیچیده کرده است.

آنطور که گاردین گزارش داده، برزیل در این کنفرانس به عنوان میزبان، صندوق Tropical Forests Forever (طرح جهانی مالی برای محافظت از جنگل های گرمسیری) رسماً رونمایی کرده است تا حمایت جهانی بیشتری بگیرد؛ سازوکاری جدید برای پرداخت مالی به کشورهایی که جنگل های استوایی خود را حفظ می کنند. وزیر دارایی برزیل گفته است که امکان جمع آوری ۱۰ میلیارد دلار در سال اول این صندوق وجود دارد. این مبلغ اولیه می تواند پایه ای برای سرمایه ی بیشتر باشد تا کشورهای جنگلی (مثل برزیل، کنگو،

